

ЕНЕРГІЯ СИМЕТРІЇ ЯДЕР ЗА МЕЖАМИ ДОЛИНИ СТАБІЛЬНОСТІ

В.М. Коломієць, А.І. Санжур

Інститут ядерних досліджень НАН України

Енергія симетрії ядра E_{sym} є одним з найважливіших членів масової формули Вайцекера. Властивості ядер за межами долини стабільності визначаються рівнянням стану для E_{sym} , а саме її залежністю від параметра асиметрії, густини нуклонів, тощо. Енергія симетрії обчислюється за формулою

$$E_{\text{sym}} = X^2 (A b_{\text{vol}} - A^{2/3} b_{\text{surf}}) \quad (1)$$

де b_{vol} і b_{surf} – відповідно об'ємний та поверхневий коефіцієнти симетрії, X – параметр асиметрії, A – масове число. Щоб отримати енергію симетрії, потрібно обчислити повну енергію ядра E та відокремити члени, що пропорційні X^2 . Для розрахунку повної енергії ми застосували розширене наближення Томаса – Фермі, використовуючи пробні функції для повної густини нуклонів $\rho_+(r)$ та густини нейтронного надлишку $\rho_-(r)$ у вигляді

$$\rho_+(r) = \rho_{+,0} f(r), \quad \rho_-(r) = \rho_{-,0} f(r) - \frac{\rho_{+,0} d}{2} f'(r). \quad (2)$$

Тут $\rho_-(r) = \rho_{-,0} f(r) - \frac{\rho_{+,0} d}{2} f'(r)$, $\rho_{+,0}$ і $\rho_{-,0}$ відповідають густині нуклонів і нейтронного надлишку в центрі ядра, R – радіус ядра, a – параметр дифузності, d – параметр “нейтронної шуби”. Вказані параметри визначаються шляхом мінімізації повної енергії ядра. На відміну від традиційного наближення Томаса – Фермі, ми обчислювали b_{vol} і b_{surf} враховуючи члени, що містять градієнт густини нуклонів, а також кулонівську енергію E_C у функціоналі густини енергії. Оскільки $E_C \propto A^{5/3}$, а головний внесок в повну енергію від градієнтних членів пропорційний $A^{2/3}$, залежність b_{vol} від $\rho_{+,0}$ не зміниться. Розрахунок $b_{\text{surf}}(\rho_{+,0})$, виконаний для ядра ^{208}Pb з використанням сил SkM та SLy230b, показує, що врахування градієнтних членів в густині енергії дає помітний внесок у залежність $b_{\text{surf}}(\rho_{+,0})$ для значень $\rho_{+,0}$, які перевищують густину насичення $\rho_{+,0}^{\text{sat}} \approx 0.15 \text{ ФМ}^{-3}$.